

De wereld veranderen (3): Agalev revisited

Onze aarde is ziek, de wereld is verzuurd.

Als we ziek zijn hopen we dat de veerkracht van ons lichaam ons zal doen genezen. We hopen opnieuw gezond te worden, te herstellen. We vertrouwen op onze veerkracht. Veerkracht, de kracht die ons in evenwicht houdt.

Onze aarde is ziek, de wereld is verzuurd.

Wat is de veerkracht van de aarde? Wat zijn de evenwichten die we moeten respecteren? Voor complexe systemen zoals de aarde, spreekt men van dynamische evenwichten. Vergelijk het met een ping pong bal of knikker in een bolvormige cup. De bal zal, als hij in evenwicht is, zich netjes onderaan de cup bevinden. Als we de cup even verroeren zal de bal wel wat bochtjes maken, maar steeds weer naar de bodem van de bolvormig cup zich begeven. De bal en de cup zijn in een dynamisch evenwicht. De veerkracht werkt netjes. Maar als we de cup stevig, te stevig verroeren, zal de bal zich over de rand van de cup begeven en de cup verlaten. Als er dan een andere cup is die de bal kan opvangen kan een nieuw dynamisch evenwicht gevonden worden. De bal kan een nieuw niveau bereiken, waar hij netjes kan vertoeven en nieuwe verstoringen ondergaan. Als er geen ander cup is, valt de bal in de afgrond en vindt hij nooit meer een mooi evenwicht.

Geowetenschappers, aardwetenschappers zeggen ons dat we de veerkracht van de aarde heel sterk op de proef stellen. De bal nadert de rand van de cup en stijgt soms boven de rand. In 2006 werden in het gezaghebbend tijdschrift 'Nature' indicatoren voor de draagkracht van de planeet aarde gepubliceerd; planetaire grenzen werden afgebakend, de randen van de cup. Maximale grenzen van verstoring van essentiële natuurlijke processen en functies werden afgelijnd. Grenzen die we niet zouden mogen overschrijden; grenzen waarbinnen de veerkracht van de aarde verondersteld wordt sterk genoeg te zijn om verstoringen op te vangen. Voor de vermindering van de bio-diversiteit is de grens al overschreden, voor andere factoren benaderen we deze grenzen razend snel. Nog nooit in de geschiedenis van de mensheid hebben we ons zo dicht bij die grens - die fatale grens? - bevonden; de grens vanaf waar de veerkracht van de aarde niet meer sterk genoeg is om verstoringen teniet te doen; de grens vanaf waar het balletje de cup verlaat; 'the tipping point'.

Onze aarde is ziek, de wereld is verzuurd.

Verantwoordelijken, beleidsmakers, zijn zich van het gevaar bewust. Duurzame ontwikkeling is geen nieuw begrip meer. Sedert de VN conferentie van Rio in 1992, is het concept van duurzaamheid ingebracht in vele politieke verklaringen, programma's, acties. In juli hebben wereldleiders in Addis Abeba een programma opgesteld om duurzame ontwikkeling beter te financieren, vorige week hebben diezelfde wereldleiders op de Algemene Vergadering van de VN de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen die voor 2030 moeten bereikt worden nog eens opgesomd. In december zal er hopelijk een nieuw deal onderhandeld worden voor het klimaat, één van die natuurlijke processen die serieus verstoord is.

Onze aarde is ziek, de wereld is verzuurd.

Een natuurlijke hulpbron die serieus verstoord is, is water. Water is de bron van al het leven. Maar water is onderworpen aan een hele vreemde paradox. We leven op de blauwste planeet van heel het melkwegstelsel, en toch hebben we een water probleem! Op het wereld economische ontwikkelingsforum in Davos van maart jl., werd gesteld dat water de meest beperkende factor zal zijn voor economische en globale ontwikkeling voor de komende 10 jaar! Het probleem zit hem niet

in het feit dat er geen genoeg water is. Globaal hebben we maar 3000 à 5000 km³ water nodig om aan alle behoeftes op aarde te voldoen en 47 000 km³ water stroomt jaarlijks via de grote rivieren naar de oceanen. Het probleem zit hem niet in de totale hoeveelheid. Het probleem zit hem in de verdeling, weeral, de verdeling. De verdeling in de tijd, in de ruimte, en in de kwaliteit. Het water is niet gemakkelijk verdeelbaar in het midden van de woestijn, in het midden oosten, maar technische gezien kunnen we water uit de grondwater reserve van de Sahara oppompen, technische gezien kunnen we water van het Congo bekken naar de Sahara laten vloeien, technisch gezien kan water van het Nijl bekken veel beter verdeeld worden. Maar het gebeurt niet, nog niet...

Onze aarde is ziek, de wereld is verzuurd.

Het probleem zit hem ook in het feit dat we de onrechtvaardige verdeling van water in tijd en ruimte en kwaliteit, niet altijd goed zien. We gebruiken water om te koken, om te drinken, om ons te wassen en toiletten door te spoelen, maar dit is slechts een heel klein deel van het water die we echt gebruiken. Er zit water in alles wat consumeren, veel meer dan wat dagelijks zien als vloeiend materie. We consumeren in België gemiddeld tussen de 5 à 8 m³ water per persoon voor het voldoen van al onze consumptie behoeften, en dat terwijl er 800 miljoen mensen geen drinkwater hebben, en 3 miljard mensen geen toegang tot veilig en hygiënisch sanitair. We dragen klederen gemaakt van katoen die de Aral zee doet opdrogen, we drinken sinaasappelsap die de grondwater systemen in Noord Afrika doen verdampen, we eten scampis die kwetsbare lagunes onherstelbaar kapot maken, en verbruiken aardolie die op een vervuilende manier geëxploiteerd wordt vanuit de Niger delta.

Onze aarde is ziek, de wereld is verzuurd, **maar we kunnen ze nog genezen.**

We staan dicht bij de tipping point, de grenzen van de afgrond zijn nabij, maar we, en ik zeg wel degelijk wij, kunnen de afgrond nog vermijden. Maar dan moeten wij wel **anders gaan leven** om te overleven. Aanpassen en corrigeren, leren uit onze fouten, openstaan voor verandering.

De technologie zal ons helpen. Nieuwe materialen worden ontwikkeld, nieuwe hernieuwbare energie technologieën komen op de markt, nieuwe landbouw technieken die veel efficiënter en duurzamer worden ontwikkeld, nieuw voedsel, artificieel vlees komt op de markt,... De technologie zal ons helpen, wees gerust, maar technologie alleen is verre van genoeg, en zelfs niet het meest essentiële. Het geen we meest nodig hebben is gedragsverandering en vooralverbazing!

De chemie heeft ons geleerd dat als we een zuur en een base samenvoegen dat we zout en water verkrijgen. Willen we ontzuren, dan moeten we verbazen, samen verbazen, samen verwonderen.

Verbazing, verwondering, open staan voor het ongekende, het niet terugvallen in conservatieve denkpatronen, flexibel zijn, aanpassen, versatiel zijn, veerkrachtig zijn. Als we anders moeten gaan leven om te overleven, en anders zullen we moeten leven om te overleven, moeten we die andere leefstijl met verbazing benaderen. De veranderingen die op ons afkomen moeten we niet zien als een bedreiging, we moeten niet de bange blanke man uithangen, maar we moeten die zien als een nieuw experiment dat op elk moment nieuwe boeiende facetten aanbied. Het kan best wel verrijkend en boeiend zijn om de smaak van insecten te ontdekken. Het kan best wel verrijkend en boeiend zijn om niet meer alleen in onze vervuilende wagens te zitten maar ons tezamen te laten te vervoeren door energie efficiënte publieke en gedeelde voertuigen. Het kan best wel verrijkend en boeiend zijn om nieuwe composteerbare verpakkingen te ontdekken in plaats van de onverteerbare plastic. Het kan best wel verrijkend en boeiend zijn om de rijkdom van nieuwe culturen te ontdekken en andere bestuursvormen, nieuwe samenlevingsmodellen. Verbazing en verwondering,

afstappen van het eigen gelijk en het wonder zien in de andere persoon, in de ander cultuur, in de andere organisatie, in het anders leven.

Vroeger dacht ik dat multi-nationals de grote boosdoeners waren voor de wereld. Multi-nationals, de actoren van het grote kapitalisme die zonder enig schroom de natuurlijke hulpbronnen exploiteren voor eigen belang en alleen winst maximalisatie nastreven. Nu zie ik multi-nationals als essentiële partners om efficiënt in de komende 30 jaren veranderingen in alle sectoren door te drukken. Ik zie met verbazing hoe we op een efficiënte manier met slechts 350 multinationals, 7 miljard consumenten van voedsel linken aan 2 miljard producenten van voedsel. Willen we aan de voedselproblematiek werken - en voedselproblematiek is gelinkt aan de waterproblematiek, want 80 % van de waterconsumptie is voor de landbouw - dan hebben we die multi-nationals nodig. Ze zijn niet langer meer mijn boosdoener, ze worden mijn partner in prive-publieke initiatieven die duurzame ontwikkeling tewerk wil stellen. Ik zie nu wonderen van de Bill en Melinda Gates Foundation in Africa; ikzelf heb nog een ontwikkelingsonderzoeksproject uitgevoerd door de Volkswagen foundation. Ik heb mijn mening, mijn grote eigen gelijk herzien...

Onze aarde is ziek, de wereld is verzuurd, maar we kunnen ze nog genezen. Verzuring kunnen we genezen door verbazing en verwondering. Als we verbazen, dan krijgen we het zout van de aarde terug, dat zoveel smaak en zin heeft aan al wat we doen. Als toetje krijgen we als bijproduct helder water.

Marnik Vanclooster
De Lier, 4 oktober 2015